

PROFESORUL ION BĂNESCU

La 11 noiembrie 1974 s-au împlinit 65 de ani de la moartea lui Ion Bănescu. Scurta lui viață creatoare, de numai 32 de ani pe meleagurile dobrogene, s-a desfășurat în cadrul unor principii ferme, și convergeau toate spre drumul drept al intereselor superioare ale statului, școlii românești și progresului maselor populare.

Presă timpului îl descrie pe Ion Bănescu, ca pe un om inimos și luminat, suflet entuziast și fire idealistă, harnic și de o energie rară, care a închinat toată capacitatea sa de muncă binelui obștesc și patriei.

Ion Bănescu a adus o rază de lumină pe acest pământ dobrogean, ca revizor școlar, încă din anul 1879. Multilateral, perspicace și cu vederi peste vremi, el este creatorul stațiunii Mamaia — după o perseverență și aprigă acțiune — pe care a reușit s-o lase moștenire, ca pe o mină de aur și de mare răsunet internațional generațiilor care l-au urmat, după anul 1905.

S-a născut pe meleagurile Moldovei, în anul 1851 la Roman, ca fiu al unui simplu funcționar. După studiile medii la Academia Mihăileană din Iași este trimis — cu bursă de stat — la studii superioare filologice și juridice la Universitatea din Berlin.

În Constanța, Ion Bănescu este cunoscut ca jurist, istoric, pedagog, geograf și prim edil al orașului.

— La 24 februarie 1879 este numit subrevizor și apoi revizor școlar pentru toate școlile din Dobrogea ;

— la 3 octombrie 1895 este numit director și profesor la Școala normală de institutori și învățători, din Constanța ;

— la 12 septembrie 1896 este numit profesor de geografie și limba franceză la gimnaziul din Constanța ;

— la 1 ianuarie 1900 este numit președintele Comisiei interioare a orașului și apoi Consilier comunal, pînă la 28 mai 1901 ;

— la 7 februarie 1905 este ales primar al orașului Constanța și gospodărește ca nimeni alt primar de atunci, nevoile urbanistice și edi-

litare ale oraşului, pînă la 11 aprilie 1907, apoi, din 20 noiembrie 1908 este consilier comunal pînă în ziua cînd moare (11 noiembrie 1909).

Cetăţenii oraşului recunoscători pentru multipla şi rodnică lui activitate — prin colectă publică — i-au ridicat un bust din bronz, dăltuit de marele artist A. Paciurea, aşezat astăzi în părculeţul de pe Bul. Tomis, din faţa Grupului şcolar industrial şi tehnic.

*

Se ştie că Dobrogea cuprinde cea mai mare bogăţie de vestigii ale trecutului nostru istoric.

Cînd după anul 1877 — războiul independenţei — Dobrogea a fost reintegrată ţării, antichităţile erau cunoscute numai într-o mică proporţie şi cu totul aproximativ¹.

Activitatea arheologică care începuse să se desfăşoare în Dobrogea începînd cu anul 1880 se baza în primul rînd pe munca şi pasiunea dezinteresată pentru ştiinţă a celor ce o practicau. La temelia ei stă iniţial personalitatea ştiinţifică care a condus Muzeul Naţional de Antichităţi din Bucureşti, între anii 1881—1909, Grigore Tocilescu, profesorul de istorie antică şi epigrafie la Universitatea din Bucureşti.

Pentru adunarea pieselor risipite pe o mare întindere a Dobrogei, profesorul Gr. Tocilescu a făcut apel şi la oamenii stabiliţi în această veche provincie românească, care prin atribuţiile şi pregătirea lor ştiinţifică, puteau contribui la elucidarea unui trecut istoric îndepărtat, prea puţin cunoscut pînă atunci. Printre ei se număra şi prof. Ion Bănescu, revizorul şcolar al Dobrogei, care, prin funcţiunea sa, era obligat să străbată drumurile Dobrogei.

Cunoscător profund al trecutului ţării noastre, pasionat cercetător şi atent colecţionar al vestigiilor arheologice, Ion Bănescu depune silinţe asidui în descoperirea lor, încît ajunge chiar să trimeată Muzeului Naţional de Antichităţi din Bucureşti rapoarte de specialitate, în care descrie împrejurările şi locul descoperirii pieselor de muzeu.

Faţă de această activitate perseverentă şi constantă, prof. univ. şi arheologul Gr. Tocilescu, la 15 februarie 1882, în numele Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, îi trimite lui Ion Bănescu, adresa nr. 2145, în care menţionează :

„Luînd cunoştinţă din raportul Dvs. de lăduabilele silinţe ce depuneţi şi de grija ce aveţi pentru căutarea şi strîngerea antichităţilor, de cari Dobrogea abundă, subscrisul, pe de o parte vă exprimă mulţumirile sale cele mai depline, pentru zelul ce depuneţi, iar pe de altă parte are onoarea de a vă autoriza să purtaţi sarcina de : INSPECTOR AL ANTICHITĂŢILOR DOBROGEI, cu îndatorirea de a da relaţiuni mensuale Direcţiunii Muzeului de antichităţi din Bucureşti despre cercetările şi lucrările dvs. căruia îi veţi trimite şi estampele şi obiectele ce aţi strîns şi veţi mai strînge. Pînă se va putea aviza la prevederea

¹ Radu Vulpe, *Activitatea arheologică în Dobrogea*, Analele Dobrogei, anul IX, 1928.

unei indemnizări pentru această însărcinare, nu mă îndoiesc, cunoscând bunele dvs. dispozițiuni, că veți binevoi a continua să lucrați gratuit.

Prefecturile ambelor județe ale Dobrogei s-au invitat să vă dea tot concursul administrativ necesar și să vă recunoască calitatea ce vi s-a dat.

Primiți — domnul meu — asigurarea distinsei mele considerațiunii. p. Ministru Gr. Tocilescu“.

În această direcție desigur că l-a favorizat și calitatea de revizor al Dobrogei, care îi înlesnește posibilitatea de a urmări, organizat, acțiunea de căutare și descoperire a obiectelor antice, datorită deplasărilor regulate ce le făcea de la Ostrov pînă la Beștepe și de la Măcin pînă la Mangalia pe drumuri întortocheate, trecînd de atîtea ori prin locuri aproape pustii; iarna prin zloată, zăpezi troenite, bătut de vînturile reci, toamna prin noroaie și ploaie; vara prin norii de praf ai stepei dobrogene.

Munca aceasta entuziastă în scop patriotic, neremunerată și numai cu satisfacția de a contribui la dotarea Muzeului cu piese de rară valoare istorică pentru țara noastră, a dus-o pînă în anul 1894, cînd odată cu aprobarea înființării Școlii normale de învățători și institutori din Constanța, profesorul Ion Bănescu este numit director al acestei școli.

Fără sorți de tăgadă, putem afirma că prof. Ion Bănescu a fost unul din pionierii acțiunii științifice — pe linie de arheologie în Dobrogea — și meritul lui se cade aici a fi reamintit.

Dotat cu o inteligență deosebită, Ion Bănescu și-a format o cultură vastă în istorie, filologie și geografie, la adăpostul căreia a devenit un erudit cercetător în domeniul etnografiei dobrogene, imbinînd observațiile directe constatate personal în localitățile vizitate cu izvoarele istorice scrise, culegînd datele necesare acestei ramuri a științei cu privire la viața și cultura populației.

Așa se explică cum, în luna iunie 1901, profesorul de antropologie de la Universitatea din Geneva, Eugène Pittard, vizitînd Dobrogea pentru a face studii asupra diferitelor manifestări în legătură cu transformările prin care a trecut provincia noastră — din timpurile îndepărtate, făcînd cercetări etnografice și antropologice la fața locului — în lucrarea sa despre Dobrogea — amintește numele lui Ion Bănescu, numindu-l un „istoric încercat“.

Activitatea lui Ion Bănescu pe tărîm științific nu întîrzie însă să fie cunoscută și apreciată în sferile de înaltă cultură și știință atît din țară cît și din străinătate.

În anul 1906 a fost medaliat cu „Medalia cl. I de aur“ la Expoziția română din București, pentru cercetări arheologice, iar mai tîrziu a fost ales membru al Societății etnografice din Franța, decernîndu-i-se „Medalia Academiei din Paris“, pentru lucrările sale științifice³. Tot în

² A. P. Bănuț, — *Ion Bănescu — un progresist dobrogean*, Brașov, 1962.

³ Ziarul „Viitorul Dobrogei“, nr. 42 din 22 noiembrie 1909.

anul 1906 a fost medaliat de Secția Științifică Română cu „Răsplata muncii cl. I” pentru lucrarea sa: *Harta etnografică a Dobrogei*, și ales membru al Societății geografice din România.

S-ar fi putut aminti multe despre personalitatea științifică și aportul pe care l-a adus prof. Ion Bănescu pe linie arheologică și etnografică, dacă el n-ar fi fost vasalul unei deosebite modestii. Datorită acestei structuri a caracterului său, toate adnotările și studiile întreprinse au dispărut, ca urmare a ocupației Constanței în primul război mondial.

Acum, mai mult ca oricând, când — datorită programului Partidului Comunist Român și a celorlalte documente de importanță istorică adoptate de Congresul al XI-lea — pun în centrul tuturor eforturilor îndreptate întru înălțarea patriei, creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor ei, problema arheologică în Dobrogea capătă o rezonanță științifică decsebită.

GH. C. FILIP